

Wizyta uczestników Letniej Akademii w zamku w Kassel. Fot. J. Ivanega

Emilia Kłoda

Uniwersytet Wrocławski

Letnia akademia w Marburgu poświęcona historii badań nad barokiem w okresie zimnej wojny

Letnia akademia „Art History in the Cold War. Methods, scope of interests, systems of values” (Historia sztuki w czasie zimnej wojny. Metody, zakres badawczy, systemy wartości) została zorganizowana w dniach 7–14 IX 2014 w Marburgu przez katedrę Historii Sztuki Europy Środkowo-Wschodniej Instytutu Sztuki i Historii Wizualnej na berlińskim Uniwersytecie Humboldta w ramach międzynarodowego projektu badawczego „Asymmetrical Art history? Research and mediation of »precarious« monuments in the Cold War” (Asymetryczna historia sztuki? Badania i mediacja „niewygodnych ideologicznie” zabytków w czasie zimnej wojny) prowadzonego przez prof. Michaelę Marek. Współorganizatorami letniej akademii byli międzynarodowi partnerzy z Czech, Litwy, Polski, Słowacji i Węgier oraz Instytut Herdera¹.

Projekt realizowany pod kierownictwem prof. Marek jest skoncentrowany na analizie porównawczej tekstów z historii sztuki pisanych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej w czasie zimnej wojny. Według koordynatorów to wciąż nierozpoznany obszar, który wymaga przebadania oraz wypracowania odpowiedniej metodologii. Główny cel projektu stanowi określenie zasięgu wpływów ideologii komunistycznej na dobór tematów oraz metody uczonej w różnych krajach zależnych od ZSSR. Kluczową kwestią podawaną analizie są tzw. niewygodne ideologicznie zabytki oraz środki użyte przez historyków sztuki, aby takie obiekty zostały zaakceptowane jako narodowe dziedzictwo kulturowe. Istotnym zamierzeniem projektu jest również prześledzenie relacji między tekstami traktującymi o sztuce skierowanymi do środowisk akademickich oraz masowego odbiorcy. Aby za-

pewnić spójne pole do porównań, w centrum badań postanowiono umieścić architekturę i sztukę doby baroku, ponieważ dzieła pochodzące z tej epoki, ze względu na powiązanie z religią i „klasą panującą”, funkcjonowały jako „niewygodne ideologicznie”².

Wydarzeniem poprzedzającym letnią akademię w Marburgu była konferencja na Uniwersytecie Humboldta w Berlinie (24–25 IV 2014). Miała ona służyć odpowiedzi na pytanie, czy faktycznie można mówić o „asymetrycznej historii sztuki”, w której ramach interpretacji i podejścia do obiektów zabytkowych są ściśle zależne od zmieniającego się systemu politycznego – w tym przypadku od socjalizmu. Zaprezentowane referaty koncentrowały się na badaniach porównawczych recepcji sztuki barokowej w Europie Środkowo-Wschodniej.

Podczas konferencji wyraźnie zarysował się motyw nacjonalizacji w historii sztuki. Szeroko dyskutowano wewnętrzną sprzeczność w przeciwnym ideologii marksizmu podkreślaniu wątków narodowościowych w krajach socjalistycznych. Kolejnym interesującymi zagadnieniami były – obecne w badaniach nad barokiem w epoce socjalizmu – odseparowanie obiektów od pierwotnego kontekstu oraz koncentracja na czystej analizie form i stylu, co pozwoliło na ich pozytywną ocenę mimo „wątpliwej” wymowy ideologicznej. Ważny temat stanowiły przemiany w wartościowaniu i prezentowaniu zabytków, które prowadziły do nowego kształtowania zbiorowej tożsamości i pamięci kulturowej. Za przykłady takiego postępowania posłużyły m.in. modyfikacje funkcji architektury sakralnej czy nieoryginalna, ale „ideologicznie właściwa” rekonstrukcja zabytków. Referenci zwrócili uwagę na decydującą rolę osobo-

¹ W tym miejscu chciałabym podziękować prof. Agnieszce Zabłockiej-Kos za informację o wydarzeniach organizowanych w ramach projektu „Asymmetrical Art history? Research and mediation of »precarious« monuments in the Cold War”, za zaproszenie do uczestnictwa w opisanej letniej akademii oraz za pomoc przy tworzeniu niniejszego tekstu.

² *Asymmetrische Kunstgeschichte? Erforschung und Vermittlung „prekärer“ Denkmälerbestände im Kalten Krieg*, <http://www.kunstgeschichte.hu-berlin.de/forschung/laufende-forschungsprojekte/asymmetrische-kunstgeschichte> (data dostępu: 14 X 2014).

wości poszczególnych badaczy oraz na potrzebę periodyzacji historii dyscypliny w zależności nie tylko od przełomów politycznych, lecz również od zmian generacyjnych w środowiskach akademickich. Podczas sympozjum omówiono też kwestię znaczenia cenzury i autocenzury wśród historyków sztuki oraz podkreślono rolę kontaktów między ośrodkami badawczymi także zza żelaznej kurtyny³.

Kwestie poruszone na konferencji i zarysowane w jej trakcie problemy badawcze stały się punktem wyjścia do sformułowania zagadnień stanowiących rdzeń dyskusji i seminariów podczas letniej akademii „Art History in the Cold War” we wrześniu. W wydarzeniu wzięło udział 7 koordynatorów naukowych oraz 12 uczestników z 9 krajów (Czechy, Litwa, Niemcy, Polska, Portugalia, Słowacja, Ukraina, Węgry, Włochy). Letnia akademii spełniła funkcję forum wymiany myśli między przedstawicielami różnych dziedzin – historykami, historykami sztuki i architektury, filozofami i kulturoznawcami. Za logistyczne przygotowanie spotkania odpowiadała Renata Choinka z Uniwersytetu Humbolta w Berlinie.

Na miejsce zjazdu wybrano Instytut Herdera w Marburgu, uważany za jeden z najważniejszych ośrodków badawczych w Niemczech zajmujący się Europą Środkowo-Wschodnią. W poniedziałek 8 IX zapoznano uczestników z historią i profilem działalności instytucji oraz ze strukturą bogatych zbiorów bibliotecznych, archiwalnych i graficznych. Istotnym punktem inauguracyjnym była również wizyta w Bildarchiv Foto Marburg, połączona z zaprezentowaniem bogatego zbioru fotografii i jego historii przez Kamilę Bojarską, absolwentkę Instytutu Historii Sztuki we Wrocławiu, obecnie zatrudnioną w Marburgu.

Podstawowy element letniej akademii stanowiły bloki tematyczne ukierunkowane na różne zagadnienia, opierające się na znajomości przesłanych wcześniej tekstów autorstwa m.in. Jána Bakoša, Martina Warnkego, Norberta Schneidera, Roberta Borna, Mileny Bartlovej, Jaromíra Neumanna, Juliusza Starzyńskiego). Podczas wprowadzenia do problemów badawczych pierwszego dnia podkreślono wagę krytycznego spojrzenia na publikacje oraz zastanowienia się, jakie pytania, metody i teorie w nich funkcjonowały. Uczestnicy zostali również podzieleni na cztery trzyosobowe zespoły, które miały za zadanie przeprowadzić analizę poszczególnych obiektów zabytkowych i sposobów ich interpreta-

cji w literaturze z zakresu historii sztuki z czasów zimnej wojny. Przygotowywane „studia przypadku” obejmowały cztery zakresy tematyczne: „Rezydenckje w stolicach”, „Prezentacja baroku na wystawach krajowych i zagranicznych”, „Recepcja barokowych pomników w przestrzeni publicznej”, „Interpretacja i recepcja kościołów jezuickich”. W programie akademii wyznaczono czas na pracę w grupach opartą na materiałach archiwalnych i bibliotecznych dostępnych na miejscu. Dodatkowo wieczorami odbyło się kilka gościnnych wykładów osób zaproszonych z zewnątrz. Pierwszy dzień letniej szkoły zamknął odczyt prof. Marek stanowiący wprowadzenie w problem badania historii dyscypliny i możliwych ścieżek analizy. Prof. Marek kilkakrotnie podkreślała fakt niemożności dotarcia do „obiektywnej prawdy” i nieuniknioną subiektywizację przedmiotu studiów. Zagadnienie to miało odtąd powracać podczas akademii przy wielu okazjach.

Drugi dzień spotkania (wtorek 9 IX 2014) zainaugurowała ogólna dyskusja nad szeroko rozumianym pojęciem sztuki barokowej i zmianach w jego rozumieniu⁴ oraz nad ogólnymi kierunkami rozwoju literatury naukowej o sztuce w Europie Środkowo-Wschodniej⁵. Pierwsze seminarium, o tytule „Czym jest marksistowska historia sztuki?”, zostało przeprowadzone przez koordynatorki projektu – prof. Marek i Evę Pluhařovą-Grigienė. Podczas dyskusji uczestnicy próbowali wyodrębnić cechy „marksistowskiej” historii sztuki, odpowiedzieć na pytanie, czy to pojęcie w ogóle można zaakceptować. Z jednej strony, analiza „lewicowej” czy „socjalnej” historii sztuki po obu stronach żelaznej kurtyny wykazała, iż taki uniwersalny termin nie jest adekwatny do wielości stosowanych przez badaczy metod. Z drugiej – jak dowodziła Pluhařová-Grigienė – „marksistowska” historia sztuki to trafne określenie działalności historyków sztuki charakteryzującej się ciągłym odnoszeniem się do teraźniejszości i aktywizmem społecznym⁶.

W kolejnych dniach poszczególnym sesjom przedpołudniowym przewodniczyli partnerzy projektu z Polski, Czech, Słowacji, Węgier i Litwy. Środa 10 IX rozpoczęła się sesją prowadzoną przez prof. Agnieszkę Zabłocką-Kos, pt. „Programowość historii sztuki po przejściu władzy przez komunistów”. Po inicjalnym wypunktowaniu podstawowych zagadnień na przykładzie Polski (problem periodyzacji, przełomowe konferencje wytyczające kierunki

³ Zob. E. Pluhařová-Grigienė, *Tagungsbericht zu: Asymmetrische Kunstgeschichte? (Humboldt-Universität zu Berlin, 24–25 IV 2014)*, <http://arthist.net/reviews/8119> (data dostępu: 14 X 2014),

⁴ Zob. M. Warnke, *Die Entstehung des Barockbegriffs in der Kunstgeschichte*, [w:] *Europäische Barock-Rezeption. Vorträge und Referate gehalten anlässlich des 6. Jahrestreffens des Internationalen Arbeitskreises für Barockliteratur in der Herzog-August-Bibliothek Wolfenbüttel vom 22.–25. August 1988*, Hrsg. K. Garber, Wiesbaden 1991, t. 2, s. 1207–1223.

⁵ Zob. J. Bakoš, *Paths and Strategies in the Historiography of Art in Central Europe*, „Ars” 2010, nr 1.

⁶ Zob. *Marxism and the History of Art: From William Morris to the New Left*, ed. A. Hemingway, London 2006.

Koordynatorki projektu: prof. Michaela Marek, Eva Pluhařova-Grigienė, podczas wizyty uczestników Letniej Akademii w zamku w Kassel. Fot. J. Ivanega

badan⁷, znaczenie czasopism, rola państwowych organizacji i poszczególnych ośrodków akademickich, ale też nieformalnych spotkań naukowców) przystąpiono do analizy porównawczej sytuacji polskiej z tą charakterystyczną dla innych krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Uczestnicy zastanawiali się nad problemem tematów i metodologii „preferowanych” w czasie zimnej wojny i nad sposobem realizacji założeń programowych. Zwrócono uwagę na duże znaczenie poszczególnych jednostek zaangażowanych w tworzenie nowych podstaw dyscypliny⁸.

Tego samego dnia odbyło się seminarium poświęcone recepcji i roli architektury sakralnej, pt. „Budowle sakralne. Religia – władza – forma?”, którym kierowała prof. Marija Drėmaitė z Uniwersytetu Wileńskiego. Główny temat tego bloku stanowiły sposoby legitymizacji barokowej sztuki sakralnej w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. W prezentacji wprowadzającej prof. Drėmaitė zarysowała sytuację Kościoła i zabytków sakralnych na Litwie w czasach

zimnej wojny⁹. Badaczka podkreśliła znaczenie dekontekstualizacji i stworzenia nowego, „neutralnego” języka do opisu sztuki sakralnej. Uczestnicy dyskusji zauważyli, że pomijanie funkcji i warunków powstania dzieł niekiedy prowadził do tego, iż książki o sztuce składały się niemal wyłącznie z „bezpiecznych ideologicznie” analiz formalnych i spisów biografii artystów. Kontekst społeczny pojawiał się jedynie wówczas, gdy dzieło można było powiązać z twórczością ludową (jak np. kościoły drewniane). Nieprzerwanie podkreślano fakt, że sytuacje Kościoła katolickiego różniły się diametralnie w poszczególnych krajach bloku wschodniego, np. w Polsce temat sztuki sakralnej nie był tak silnie dyskredytowany.

Trzeci dzień zamknął wykład dr. Andreasa Nierhausa ze Stadtmuseum w Wiedniu, dotyczący ideologicznego i nacjonalistycznego wykorzystywania sztuki barokowej w historiografii austriackiej. Zaczynając od literatury XIX-wiecznej i kończąc na zjawiskach najnowszych, dr Nierhaus analizował strategię

⁷ Zob. **J. Starzyński**, *Zadania historyków sztuki w świetle Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1952, nr 1; **W. Tomkiewicz**, *O sztuce „barokowej” w Polsce*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1958, nr 1.

⁸ Zob. **J. Neumann**, *Boj o socialistický realismus a úkoly naši výtvarné kritiky a historie umění*, [w:] *Za vědecké dějiny umění a novou kritiku. Projevy z pracovní konference československých historiků umění a výtvarných kritiků v Bechyni 1951 ve dnech 31.5. – 3.6.1951*, úvod **J. Květ** Praha 1951.

⁹ Zob. **A. Streikus**, *The Church in Soviet Lithuania*, Vilnius 2012.

wystawiennicze i kreowanie barokowych twórców na narodowych bohaterów Austrii (jak Johann Bernhard Fischer von Erlach).

W czwartek 11 IX zorganizowano wycieczkę do pałacu i parku angielskiego Wilhelmsöhe w pobliskim Kassel. W trakcie spotkań z głównym konserwatorem i z pracownikiem rekonstruowanego pałacu uczestnicy mogli zapoznać się z praktyczną stroną problemu odbudowy i zmiany funkcji obiektu zabytkowego. Podczas dyskusji poruszono zagadnienie całkowitej rekonstrukcji zniszczonego środkowego skrzydła budynku i sposobów komunikowania tego faktu zwiedzającym.

W piątek 12 IX prace rozpoczęto od bloku tematycznego pt. „Italia jako punkt wyjścia – znaczenie włoskich korzeni”. W trakcie seminarium przeprowadzonego przez dr. Pétera Rostása z Kiscell Museum w Budapeszcie skoncentrowano się na znaczeniu „wpływow włoskich” w literaturze dyscypliny z okresu zimnej wojny. Zauważono, że na „włoski antyk” jako na sztukę pogańską spoglądano przychylniej niż na „niewygodną ideologicznie” tradycję chrześcijańską. Jako inny, równie doniosły powód zainteresowania Włochami rozważano ówczesną sytuację polityczną i znaczenie zmierzającej w stronę komunizmu Italii w strategii Józefa Stalina. Według prof. Zabłockiej-Kos istotną rolę w ukierunkowaniu uczonych na sztukę włoską grały dostępne w tamtym okresie stypendia umożliwiające studia w Rzymie (np. Fundacja Lanckorońskich dla Polaków). Ciekawym problemem badawczym stał się również temat dostępności literatury naukowej i podstawowych publikacji „kształtujących” całe pokolenia historyków sztuki.

Tego samego dnia prof. Ivan Gerát ze Słowackiej Akademii Nauk i prof. Vendula Hnídková z Czeskiej Akademii Nauk poprowadzili seminarium pt. „Historie artystów – strategiczna personalizacja?”. Zauważyli, że owa personalizacja historii sztuki nie dotyczy jedynie osobowości twórców, lecz również historyków sztuki, których indywidualności są aktualnie badane. Prof. Gerát, wychodząc od filozoficznego pojęcia indywidualium, postawił pytanie o autentyczność koncepcji „osobowości”. Podczas dyskusji rozważano personalizację jako kolejną strategię przeniesienia „peryferii sztuki” bliżej centrum – poprzez kreowanie legend lokalnych mistrzów¹⁰. Z problemem tworzenia kultu pojedynczych artystów wiązał się również problem próby ich nacjonalizacji. W trakcie seminarium powrócił temat subiektywizacji badanych przedmiotów przez uczonych.

Czwarty dzień seminarium zakończył się wykładem prof. Adama Labudy, dotyczącym polsko-niemieckiej konferencji w 1973 r. w Rogalinie pod Poznaniem. Impulsem do ówczesnej debaty nad metodologią i kondycją dyscypliny była książka *Das Kunstwerk zwischen Wissenschaft und Weltanschauung* pod redakcją Martina Warnkego¹¹. Prof. Labuda, opisując reakcję polskich badaczy na tę publikację i relacjonując żywą dyskusję, jaka wywiązała się w trakcie tamtej konferencji, nakreślił niezwykle złożony obraz relacji między środowiskami z obu stron żelaznej kurtyny, zupełnie odmiennie pojmującymi „lewicową” historię sztuki.

Sobotę 13 IX przeznaczono na dyskusje podsumowujące poszczególne bloki tematyczne. Większą część ostatniego dnia letniej akademii poświęcono na prezentację wyników pracy w grupach. Orsolya Szender, Vaiva Klajumaitė i Bálint Ugry przedstawili strategie użyte wobec kościołów jezuitów na przykładzie kościoła uniwersyteckiego pw. św. Jana w Wilnie. Analizując publikacje naukowe i popularne, doszli do zaskakującego wniosku, iż na potrzeby literatury z czasów zimnej wojny uniwersytet fotografowano tak, aby kościół znalazł się „poza kadrem”, a jezuita przeszłość uczelni była niemal całkowicie omijana. Dovilė Bataitytė, Richard Pročka i Katarzyna Wiczorek skoncentrowali się na problemie odbudowy rezydencji w stolicach. Podstawową egzemplifikację stanowił Zamek Królewski w Warszawie i jego ciągła obecność w pamięci zbiorowej, mimo faktu, iż nie istniał on przez kilkanaście lat. Isabella Branco, Oksana Kozyr i Johanna Noske zaprezentowały sposoby recepcji pomników barokowych w przestrzeni publicznej na przykładzie kolumny Trójcy Świętej w czeskich Cieplicach. Oprócz analizy literatury, która w większości ograniczała się do opisów formalnych, zespół podjął próbę przebadania sposobu fotografowania pomnika w publikacjach naukowych i popularnych. Jan Ivanega, Emilia Kłoda i Cristina Vasconcelos de Almeida zajęli się tematem kreowania baroku podczas wystaw krajowych i zagranicznych w Polsce i w Czechach. Przegląd katalogów wystaw i recenzji prasowych doprowadził do zarysowania kilku ciekawych problemów badawczych. Członkowie zespołu zauważyli znaczną rozbieżność w prezentacji epoki baroku w dwóch sąsiadujących ze sobą krajach. Podkreślili także różnice w ekspozycji tej samej wystawy w zależności od kraju, odmienne cele i punkty ciężkości.

¹⁰ Zob. **W. Hager**, *Andreas Schlüter zum 250. Todestag*, [w:] *Dauer und Wandel der Geschichte. Aspekte europäischer Vergangenheit. Festgabe für Kurt von Raumer zum 15. Dezember 1965*, Hrsg. **R. Vierhaus, M. Botzenhart**, Münster 1966.

¹¹ *Das Kunstwerk zwischen Wissenschaft und Weltanschauung*, Hrsg. **M. Warnke**, Gütersloh 1970; zob. też *Interpretacja dzieła sztuki. Studia i dyskusje*, red. **J. Białostocki**, Warszawa 1976.

Ostatni dzień spotkania zakończyła dyskusja, podczas której uczestnicy i koordynatorzy zebrali najważniejsze wątki i problemy badawcze oraz wymienili swoje refleksje z tygodniowej pracy. Pierwszoplanowym zagadnieniem okazała się próba analizy relacji między uczonymi i ich wzajemne oddziaływanie, także w zakresie międzynarodowym. Rozpatrywano też rolę dostępności i tłumaczeń literatury fachowej, kształtującej sposób myślenia kolejnych pokoleń historyków sztuki. Za jedną z kluczowych strategii metodologicznych w czasie zimnej wojny uznano dekontekstualizację i koncentrację na analizie formalnej. Zwrócono uwagę na niedoceniany, a niezwykle istotny wpływ publikacji popularnonaukowych i wystaw na kształtowanie się naszego wyobrażenia o baroku. Powracał też problem tzw. bezpiecznych metod, czyli swoistej (nie zawsze świadomej?) autocenzury, która nie pozwala na wykroczenie poza utarte strategie badawcze i schematy myślowe.

Program letniej akademii „Art History in the Cold War” – nadzwyczaj ambitny i napięty – został w całości zrealizowany. Nie bez znaczenia była formuła spotkania, umożliwiająca uczestnikom połączenie teoretycznej dyskusji nad tekstami ze studiami konkretnych przypadków. Partycypanci mieli szansę na udział w fachowej dyskusji oraz na wymianę doświadczeń i umiejętności podczas pracy w mniejszych grupach. Niezwykle ważne było zgromadzenie w jednym miejscu specjalistów z różnych krajów i dyscyplin naukowych, którzy prezentowali odmienne stanowiska badawcze i metodologiczne. Zebrane wyniki staną się podstawą do dalszych działań w ramach

projektu realizowanego przez berliński Uniwersytet Humboldta. Z Wrocławia w akademii wzięli udział prof. Agnieszka Zabłocka-Kos (jako kooperant projektu) oraz doktorantka prof. Andrzeja Koziela – Emilia Kłoda (jako uczestnik). Warto podkreślić, że w Marburgu były też dwie nasze absolwentki: Katarzyna Wiczorek i Kamila Bojarska, natomiast na kwietniowej konferencji występowali, oprócz Emilii Kłody, także prof. Andrzej Koziel i Karolina Jara – doktorantka prof. Zabłockiej-Kos.

Słowa kluczowe / Keywords

historiografia historii sztuki, sztuka baroku, Europa Środkowo-Wschodnia, badania na sztuką po II wojnie światowej, letnia akademie /
historiography of art history, Baroque art, East-Central Europe, studies on art after WW 2, summer academy

Bibliografia / References

1. *Asymmetrische Kunstgeschichte? Erforschung und Vermittlung „prekärer“ Denkmälerbestände im Kalten Krieg*, <http://www.kunstgeschichte.hu-berlin.de/forschung/laufende-forschungsprojekte/asymmetrische-kunstgeschichte> (data dostępu: 14 X 2014).
2. **Bakoš Ján**, *Paths and Strategies in the Historiography of Art in Central Europe*, „Ars” 2010, nr 43, s. 85–116.

Emilia Kłoda (emiliakloda@gazeta.pl)

Absolwentka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego. Pod kierunkiem dra hab. prof. UWrocław Andrzeja Koziela przygotowuje rozprawę doktorską poświęconą życiu i twórczości Johanna Christoha Lischki (ok. 1650–1712). Zainteresowania naukowe: kultura i sztuka baroku na terenie Śląska i Czech, badania archiwalne.

Summary

EMILIA KŁODA (University of Wrocław) / Marburg Summer Academy dedicated to Cold War Baroque studies

The summer academy “Art History in the Cold War. Methods, scope of interests, systems of value” was organised by The Humboldt University of Berlin at The Herder Institute in Marburg on 7–14 September 2014 within the international research project “Asymmetrical art history? Research and mediation of ‘precarious’ monuments in the Cold War” chaired by Prof. Michaela Marek. The project is focused on analyses of art history texts written in East Central Europe in the time of Cold War.

There were seven research coordinators and twelve participants from nine countries (The Czech Republic, Germany, Hungary, Italy, Lithuania, Poland, Portugal, Slovakia and Ukraine). The summer academy became a forum for exchange of concepts between representatives of various disciplines – history, art and architecture history, philosophy and cultural studies. The main elements of the summer academy were topic sections that based on the knowledge of the texts which had been sent in earlier (“What is Marxist art history?”, “Programmatic character of art history after the communists’ takeover”, “Sacral buildings. Religion – power – form?”, “Italy as a starting point – significance of Italian roots”, “Histories of artists – strategic personalisation?”). The schedule of the summer academy also appointed time for group work based on archive and library sources accessible within the place. A few visiting lectures were also held in the evenings. During the last day recapitulation an attempt to analysing relations among the researchers and their mutual influence, access at translations of specialist reading, decontextualisation of monuments, and unappreciated role of popular scientific publications and exhibitions in shaping our image of Baroque occurred to be the most important issues.